

Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη

Ο μικρός μπουρλοτιέρης

Το απόσπασμα αυτό είναι παρμένο από το μυθιστόρημα *Ο μικρός μπουρλοτιέρης*, που μας μιλάει για τον ναυτικό αγώνα, την περίοδο του μεγάλου ξεσηκωμού του 1821. Ο Λευτέρης, ένα δεκατετράχρονο αγόρι, παίρνει μέρος κι αυτός, σαν μπουρλοτιέρης, πλάι στους μεγάλους ναυάρχους Μιαούλη και Κανάρη. Στο κείμενο που ακολουθεί, ο καπετάν Μιαούλης έχει καλέσει τον Λευτέρη για να του ανακοινώσει κάτι πολύ σημαντικό.

* **σιάζεται** (σιάζομαι): συγυρίζεται, φτιάχνει τα ρούχα του

* **σύγκαιρα**: έγκαιρα, αμέσως, γρήγορα

* **την αρμάδα** (η αρμάδα): τον στόλο

* **την αποκοτιά** (η αποκοτιά): το υπερβολικό θάρρος που φτάνει μέχρι την απερισκεψία

Σιάζεται* λίγο ο Λευτέρης και ξεκινάει. Με τα μάτια ρωτάει το Μιαούλη τι συμβαίνει, σαν φτάνει κοντά του.

— Γράμμα από τα γονικά σου, του λέει ο καπετάνιος.

Με λαχτάρα χουφτιάζει το παιδί το γράμμα, μα σύγκαιρα* νιώθει πως ο καπετάνιος άλλο ήθελε να του πει και τον φώναξε κοντά του.

— Θέλεις να ξαναδουλέψεις στα μπουρλότα; τον ρωτάει απότομα.

Ο Λευτέρης δεν προλαβαίνει να δώσει απάντηση και ο καπετάνιος συνεχίζει:

— Μέχρι τα τώρα δεν είχαμε πολλά μπουρλότα, μόνο που το 'δαμε τι αξίζουν. Από δω και πέρα δεν πρόκειται να μας λείψουν, όμως δε γίνεται τίποτα, σαν δεν έχει ο μπουρλοτιέρης καρδιά...

Σταμάτησε ο Μιαούλης, είδε το κύμα που 'παιζε με το καράβι.

— Ξέρεις πού έχουμε φτάσει, συνέχισε. Η Χίος καταστράφηκε από τους Τούρκους. Έκαψαν την πολιτεία και τα χωριά. Μωρά, γυναίκες και γερόντοι σφαχτήκανε σαν τα τραγιά' τα κορίτσια τα πήραν στα σκλαβοπάζαρα...

Ο Λευτέρης ανατριχιάζει ολόκληρος. Εδώ κι ένα μήνα νιώθει την ίδια ανατριχίλα, όταν ακούει να μιλάνε για τη Χίο.

Είχαν χαθεί και οι δυο στη μαύρη εικόνα. Γέρασε, θαρρείς, στο λεπτό ο καπετάνιος' τέτοιος πόνος ξεχύθηκε στο πρόσωπό του. Οι πλάτες του, στο βάρος της συμφοράς, κύρτωσαν. «Και μεις;», ήταν σαν να ρωτούσε τον εαυτό του.

— Και μεις; Ο στόλος μας αδυνάτισε. Βλέπεις, τρωγόμαστε μεταξύ μας... Πρέπει όμως να χτυπήσουμε την αρμάδα*.

— Πώς, αφού αδυνάτισε ο στόλος;

— Λέω να κάνουμε την αποκοτιά* με τα μπουρλότα. Μ' αυτά θ' αγωνιστούμε...

Σταμάτησε για λίγο ο Μιαούλης. Τώρα φαινόταν πως ζύγιαζε τα λόγια του.

— Είναι, ξέρεις, ένας λεβέντης, ένας ήρωας... Αυτός πέφτει στη φωτιά για τη λευτεριά μας.

— Ποιος; Τον ξέρω;

— Τώρα πρωτομπαίνει στον αγώνα, αλλά τι να σου πω... Είναι παλικάρι, άκου με μένα, λιοντάρι σωστό! Ένας άντρακλας, γεροδεμένος, βράχος... Αγαπάει, λένε, να διαβάζει ιστορίες του Μεγαλέξαντρου. Νοικοκύρης είναι, μα ο αγώνας για την Ελλάδα τον έκανε ν' αφηφήσει* σπιτικό, παιδί, γυναίκα, και έγινε από τους πρώτους καπεταναίους που επαναστάτησαν.

Ο Λευτέρης δεν κρατιέται πια.

— Μα ποιος είναι, πώς τονε λένε;

— Κωσταντή Κανάρη τον λένε, παιδί μου. Θυμήσου καλά τούτο τ' όνομα. Όλη η ρωμοσύνη κάποτες θα πηγαίνει στεφάνια στη μνήμη του...

Ο Λευτέρης ανατρίχιασε.

— Άσε με, καπετάνιε, να πάω μαζί του! Ξαναδούλεψα στα μπουρλότα και τα ξέρω, παρακάλεσε.

— Μη βιάζεσαι, παιδί μου, συνέχισε μαλακωμένα ο κυρ Αντρέας. Σαν ξανοίγεσαι με το μπουρλότο, ποτέ δεν είσαι σίγουρος πως θα ξαναγυρίσεις πίσω... Αν δειλιάζεις, δεν είναι ντροπή να το πεις' χρειάζεσαι κι άλλου. Ψωμωμένοι* άντρες και δειλιάζουνε... Εσύ ακόμα μουστάκι δεν έβγαλες.

— Ευρίστηκα κιόλας, καπετάνιε! τον πληροφόρησε ο Λευτέρης.

— Κιόλας, μωρέ θεριό; Πού είναι τα γονικά σου να σε καμαρώσουν!...

Σοβαρεύτηκε γρήγορα και συνέχισε:

— Ακόμα είσαι μικρός. Έπρεπε να μαθαίνεις ήσυχα τα γράμματά σου, να σκαρφαλώνεις στους βράχους, να ρίχνεις πετονιές... Να γελάς, μωρέ, έπρεπε...

Ο καπετάνιος συνέχισε, αλλά η φωνή του ήταν τώρα θυμωμένη:

— ...και συ βλέπεις σκοτωμούς, ακούς αντίζ για τραγούδια μπάλες* να κελαηδάνε, μπαταριές* να σφυρίζουν πλάι σου...

Αποκαμωμένος, με πικράδα στο πρόσωπο, με το φέσι στα φρύδια, κάθισε στο σκαμνί ο καπετάν Αντρέας. Ρούφηξε καπνό, τον πήγε στην καρδιά του και μετά τον έβγαλε από τα ρουθούνια του, που τρεμπόιζαν.

— Θα 'ρθει μια μέρα, Λευτέρη, που τα παιδιά θα ζούνε ξένοιαστα. Εμείς σκοτωνόμαστε για να 'ρθει καιρός που τα παιδιά θα χαίρονται τις λαμπριάτικες μέρες, που δε θα σκιάζονται, γιατί δε θα 'ναι πια σκλάβοι...

Ο ναύαρχος είχε χαθεί στο όραμά του. Έβλεπε κιόλας τις μελλούμενες λύτερες γενιές. Ο αγέρας του κουβαλούσε, θαρρείς, τις φωνές τους, τις πήγαινε μακριά, τις έκανε αντίλαλο...

Ο Λευτέρης είχε σκύψει και ακολουθούσε το όραμα του καπετάνιου.

Έμειναν αμίλητοι για λίγο και ύστερα ο Μιαούλης συνέχισε:

— Αυτός ο αγώνας θα τελειώσει κάποτες, παιδί μου. Μα ο άλλος θα 'ξακολουθάει πάντα...

— Ο αγώνας για το μέσα μας. Να, αυτό, τον εαυτό μας πρέπει να κερδίσουμε! Σε μια λύτερη πατρίδα η σκλαβιά δεν έχει τόπο. Και ο Τούρκος

* ν' αφηφήσει

(αφηφάω): να μην υπολογίσει

* ψωμωμένοι (ψω- μώνομαι): εύσωμοι, γεροδεμένοι, ώριμοι

* μπάλες (η μπάλα): οι σβίδες (πέτρινες ή σιδερένιες) των κανονιών

* μπαταριές (η μπαταριά): ομοβροντίες, οι ταυτόχρονοι και αλληπάλληλοι πυροβολισμοί

είναι καλύτερη σκλαβιά μπροστά στη σκοτεινιασμένη ψυχή· και σκλαβιά που φαίνεται και πολεμιέται...

Είναι γεμάτη πίκρα η καρδιά του καπετάνιου από τις τελευταίες φαγωμάρες.

— Καπετάνιε...

Ο Μιαούλης σήκωσε τα μάτια και κοίταξε το παιδί.

— Κάποτες έκανα όρκο στο νεκρό πατριάρχη*, άρχισε ο Λευτέρης. Είπα πως ό,τι μου ζητήσει ο αγώνας θα το δώσω. Και τώρα κάνω όρκο, αν μ' αξιώσει ο Θεός και δω τη λευτεριά στην πατρίδα, να δώσω πάλι τον εαυτό μου για τούτο τον αγώνα που μου λες, καπετάνιε. Για να γίνουν χαρούμενα τα λευτερωμένα τα παιδιά μας κι απ' αυτό το κακό...

Καθώς τα 'λεγε αυτά, έσφιγγε τις γροθιές του ο μικρός. Η φωνή του έβγαινε καυτή, σχεδόν πύρινη, και η ματιά του φεγγοβολούσε.

Ο Μιαούλης έστριψε βιαστικά το μουστάκι του, φύσηξε με δύναμη τη μύτη του και αγωνίστηκε να κρύψει κάποιο λυγμό.

Πουλιά φάνηκαν να έρχονται από μακριά.

— Τα χελιδόνια! Ήρθαν τα πρώτα χελιδόνια!

Ο ναύαρχος ένωσε ζέστη να πλημμυρίζει την καρδιά του, ενώ ο Λευτέρης, χαμένος σ' έκσταση*, κοίταζε το μήνυμα της ελπίδας που ερχόταν στην πατρίδα από τον ουρανό...

* νεκρό πατριάρχη:

Ο Λευτέρης εννοεί τον Γρηγόριο Ε', τον οποίο οι Τούρκοι απαγχόνισαν το Πάσχα του 1821, για να φοβίσουν τους Έλληνες και να μην ακολουθήσουν την επανάσταση που άρχισε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης στις Παραδουνάβιες ηγεμονίες

* (η) έκσταση:

κατάσταση έντονου ενθουσιασμού και απορρόφησης από ένα πολύ δυνατό συναίσθημα

Ιωάννη Αλταμούρα, Ναυμαχία του Ρίου - Αντιρρίου (συλλογή Κουτλίδη)

Ιωάννης Αλταμούρας

(1852-1878)

Ζωγράφος που ασχολήθηκε κυρίως με την απεικόνιση της θάλασσας και με την αναπαράσταση ναυμαχιών της Ελληνικής Επανάστασης.

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

1. Ποιο ήταν το όραμα του Μιαούλη; Συζητήστε το στην τάξη.
2. Κατά τη διάρκεια του Αγώνα του '21 αρκετές φορές οι Έλληνες δεν ήταν μονοιασμένοι μεταξύ τους. Στη διχόνοια αναφέρεται κι ο Μιαούλης. Ποια είναι η γνώμη σας; Αναφέρατε παραδείγματα ομόνοιας από την ιστορία του τόπου μας.
3. Βρείτε από τον *Ύμνο εις την ελευθερίαν* του Διον. Σολωμού τις σχετικές στροφές που ο ποιητής μιλάει για τη διχόνοια. Διαβάστε και το απόσπασμα από τα *Απομνημονεύματα* του Μακρυγιάννη (σελ. 202, κείμενο «Είμαστε εις το "εμείς"») και κάντε τις απαραίτητες συγκρίσεις.
4. Τι εννοεί ο Μιαούλης, λέγοντας «Ο αγώνας για το μέσα μας»; Διατυπώστε με λίγα λόγια τις σκέψεις σας.

**Γαλάτεια
Γρηγοριάδου-
Σουρέλη**
(Καβάλα 1930)

Σπούδασε στη Σχολή Κοινωνικών Λειτουργιών και σε σχολή δημοσιογραφίας. Ασχολείται κυρίως με την παιδική-εφηβική λογοτεχνία. Τα θέματα των βιβλίων της αναφέρονται στην ελληνική ιστορία, την οικολογία, τη μετανάστευση, τη βία στα γήπεδα, την ελληνική μυθολογία. Η γραφή της χαρακτηρίζεται από ρεαλισμό και λυρισμό. Μερικά βιβλία της: *Ο μεγάλος αποχαιρετισμός*, *Καπετάν Κώττας*, *Παιχνίδι χωρίς κανόνες*, *Τα σκυλιά του Αγίου Βερνάρδου*, *Πριν από το τέρμα*, *Εμένα με νοιάζει*.